

ΠΡΑΚΤΙΚΑ ΤΗΣ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΑΘΗΝΩΝ

ΣΥΝΕΔΡΙΑ ΤΗΣ 7ΗΣ ΙΟΥΝΙΟΥ 1979

ΠΡΟΕΔΡΙΑ ΚΑΙΣΑΡΟΣ ΑΛΕΞΟΠΟΥΛΟΥ

ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΙΣ ΒΙΒΛΙΩΝ

Ὁ Ἀκαδημαϊκὸς κ. **Ἀναστάσιος Ὀρλάνδος**, παρουσιάζων τὸ ἔργον τῶν κυριῶν Ἄννης Μαραβᾶ-Χατζηνικολάου καὶ Χριστίνας Τουφεξῆ-Πάσχου, «Κατάλογος Μικρογραφιῶν Χειρογράφων τῆς Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης τῆς Ἑλλάδος», εἶπε τὰ ἑξῆς :

Ἔχω τὴν τιμὴν νὰ παρουσιάσω εἰς τὴν Ἀκαδημίαν Ἀθηνῶν τὸ προσφάτως ἐκδοθὲν σπουδαῖον δημοσίευμα αὐτῆς : Τὸν Κατάλογον Μικρογραφιῶν Βυζαντινῶν Χειρογράφων τῆς Βαλλιανείου Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης τῆς Ἑλλάδος, συνταχθέντα ὑπὸ τῶν πεπειραμένων βυζαντινολόγων κυριῶν Ἄννης Μαραβᾶ-Χατζηνικολάου καὶ Χριστίνας Τουφεξῆ-Πάσχου. Πρόκειται περὶ τῶν βυζαντινῶν καὶ μεταβυζαντινῶν μικρογραφιῶν, ἐκ τῶν 3.500, ἐν ὧν τὰς ὁποίας ἀριθμεῖ ἡ Ἐθνικὴ Βιβλιοθήκη. Ἐκ τούτων, εἰς τὸν παρόντα πρῶτον τόμον, δημοσιεύονται αἱ μικρογραφίαι χειρογράφων τῆς Καινῆς Διαθήκης τοῦ 10^{ου} μέχρι καὶ τοῦ 12^{ου} αἰ., τοῦ ἐπομένου τόμου ἐκδοθησομένου διὰ τῶν αὐτῶν ἐρευνητριῶν καὶ μέλλοντος νὰ περιλάβῃ τὰς ἀπὸ τοῦ 13^{ου} μέχρι τοῦ 17^{ου} αἰ. ὑπολοίπους μικρογραφίας τῆς Καινῆς Διαθήκης.

Αἱ ἐν λόγῳ συντάκτραι τοῦ Καταλόγου δὲν ἠρκέσθησαν μόνον εἰς τὴν λεπτομερῆ περιγραφὴν καὶ φωτογράφησιν τοῦ ὕλικου, ἀλλὰ συνέκριναν αὐτὸ πρὸς μικρογραφίας ἐτέρων βιβλιοθηκῶν, ὡς τοῦ Ἰδρύματος Πατερικῶν Μελετῶν τῆς Θεσσαλονίκης, τῆς Μονῆς Ἁγίου Ἰωάννου Θεολόγου Πάτμου καὶ τῶν φωτογραφικῶν ἀρχείων τοῦ Βυζαντινοῦ Μουσείου καὶ τοῦ Μουσείου Μπενάκη. Ἀλλὰ καὶ ξένας βιβλιοθήκας ἐπεσκέφθησαν αἱ ἐν λόγῳ κυρίαι πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον,

ὡς τὴν Ἐθνικὴν Βιβλιοθήκην τῶν Παρισίων, τὴν βιβλιοθήκην τοῦ Βατικανοῦ τῆς Ρώμης καὶ τὴν τοῦ Βρετανικοῦ Μουσείου τοῦ Λονδίνου.

Ἐλπίζομεν ὅτι τὸ ἔργον θὰ ἔχῃ εὐνοϊκὴν ἀπήχησιν ὄχι μόνον εἰς τοὺς ἀσχολουμένους μὲ τὴν ἱστορίαν τῆς βυζαντινῆς τέχνης διεθνῶς, ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς περὶ τὴν βυζαντινὴν ζωγραφικὴν καὶ διακοσμητικὴν ἐν γένει διατρίβοντας, διότι προσφέρει ἐν πάσῃ δυνατῇ ἀκριβείᾳ καὶ λεπτομερείᾳ καὶ ἐπιτυχεῖ ἀπεικονίσει τὸ ἐν πολλοῖς ἀνέκδοτον ζωγραφικὸν ὕλικὸν τῆς ἡμετέρας Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης, τοῦ ὁποίου μέρος μόνον ἦτο μέχρι τοῦδε γνωστόν, ἀφ' ἑνὸς χάρις εἰς τὸν πολῦτιμον διὰ τὴν ἐποχὴν του (1917) κατάλογον τοῦ Αὐστριακοῦ P. Buberl καὶ ἀφ' ἑτέρου εἰς ἄλλον κατάλογον τοῦ Βέλγου A. Delatte.

Ἡ εἰσήγησις διὰ τὴν ὑπὸ τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν ἀνάληψιν τῆς ἐκδόσεως τοῦ ἔργου ἐλληνιστὶ καὶ ἀγγλιστὶ ὀφείλεται εἰς τὸν συνάδελφον καθηγητὴν κ. Δ. Ζακυθινόν, τοῦ δὲ ὅλου ἔργου προΐστατο ἐπιτροπὴ ἐκ τῶν βυζαντινολόγων Ἀκαδημαϊκῶν Δ. Ζακυθινοῦ, Ἀ. Ξυγγοπούλου καὶ τοῦ ὁμιλοῦντος.

Ἡ καλλιτεχνικὴ ἐπιμέλεια τῆς ἐκδόσεως ὀφείλεται εἰς τὸν ζωγράφον κ. Γεώργιον Μανουσακίην, τὴν δὲ μετάφρασιν εἰς τὴν ἀγγλικὴν ἀνέλαβον κατ' ἀρχὴν μὲν οἱ ἐκλιπόντες ἦδη Χάρης Χιονίδης καὶ Bryan de Jongh, ἡ τελικὴ ὅμως μορφή τοῦ ἀγγλικοῦ κειμένου εἶναι ἔργον τοῦ διακεκριμένου Ἀγγλοῦ Βυζαντινολόγου, ἄλλοτε διευθυντοῦ τῆς Βρετανικῆς Ἀρχαιολογικῆς Σχολῆς Ἀθηνῶν κ. A. H. S. Megaw.

Εὐχῆς ἔργον θὰ ἦτο νὰ συνεχισθῇ καὶ περαιτέρω διὰ πολλῶν Ἑλλήνων βυζαντινολόγων ἢ ἐκδοσις τοῦ ὑπολοίπου θησαυροῦ τῶν μικρογραφιῶν, ὄχι μόνον τῆς Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης, ἀλλὰ καὶ ἄλλων Βιβλιοθηκῶν, Μονῶν ἰδίως τῆς Ἑλλάδος, ὅπου φυλάσσονται ἄγνωστα ἀκόμη εἰς τοὺς βυζαντινολόγους σημαντικὰ ἔργα τοῦ Βυζαντίου.

Ἡ ἐκδοσις καὶ τῶν ὑπολοίπων μικρογραφιῶν τῆς Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης ἐπιβάλλεται, διὰ νὰ δοθῇ εἰς τὴν ἐπιστήμην τὸ ἀπὸ καιροῦ ἀναμενόμενον πλούσιον ὕλικὸν τῆς βυζαντινῆς ζωγραφικῆς καὶ εἰκονογραφίας, ἀκόμη δὲ καὶ διακοσμητικῆς, ἢ σημασία τοῦ ὁποίου ἔγκειται κυρίως εἰς τὴν καλλιτεχνικὴν του ἀξίαν, δεδομένου ὅτι πολλαὶ ἐκ τῶν μικρογραφιῶν δὲν ἔχουν παράλληλα εἰς τὴν μνημειακὴν ζωγραφικὴν.

Ἐλπίζομεν, ὅτι ἡ Ἀκαδημία θέλει ἔλθει καὶ πάλιν ἀρωγὸς εἰς τὴν ἐκδοσιν ταύτην, διὰ τὴν ὁποίαν, ὅπως καὶ διὰ τὴν παροῦσαν, θὰ δύναται νὰ εἶναι ὑπερήφανος.

Ὁ Ἀκαδημαϊκὸς κ. **Ἰωάννης Θεοδωρακόπουλος**, παρουσιάζων τὸ ἔργον τῆς κ. Ντιάνας Ἀντωνακάτου καὶ τοῦ κ. Τάκη Μαύρου, «Ἑλληνικὰ Μοναστήρια — οἱ Μονῆς τῆς Ἀρκαδίας», εἶπε περὶ αὐτοῦ τὰ ἑξῆς :

Κύριε Πρόεδρε,

Ἔχω τὴν τιμὴν νὰ παρουσιάσω εἰς τὴν ὀλομέλειαν τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν τὸ ἔργον τῆς κ. Ντιάνας Ἀντωνακάτου καὶ τοῦ κ. Τάκη Μαύρου ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἑλληνικὰ Μοναστήρια - οἱ Μονῆς τῆς Ἀρκαδίας».

Τὸ ἔργον σύγκειται ἀπὸ 346 σελίδας καὶ εἶναι μεγάλου σχήματος. Τὸ περιεχόμενον τοῦ ἔργου εἶναι τὰ 138 μοναστήρια τῆς Ἀρκαδίας. Τὸ ἔργον συνοδεύεται καὶ ἀπὸ πλουσίαν βιβλιογραφίαν, καθὼς ἐπίσης καὶ ἀπὸ πίνακας ἐγχρώμους καὶ μὴ τῆς κ. Ντιάνας Ἀντωνακάτου ἀναφερομένους εἰς τὰ ἴδια τὰ μοναστήρια ἢ καὶ εἰς τὰ περιβάλλοντα αὐτὰ τοπία. Τὰ κείμενα εἶναι ὅλα γραμμένα μὲ πολλὴν προσοχὴν καὶ ἐπιμελῶς τεκμηριωμένα. Μεταξὺ ὅλων τῶν μονῶν τῆς Ἀρκαδίας ἐξέχουσαν θέσιν ἔχει ἡ διάσημος Μονὴ τοῦ Φιλοσόφου, ἡ ὁποία ιδρύθη τὸ 963 μ. Χ.

Δὲν πρόκειται νὰ ἀναφέρω ἐδῶ τὰ ὀνόματα τῶν μονῶν, διότι τοῦτο εἶναι ἀδύνατον. Ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον κυρίως θέλω ἐδῶ νὰ ἐξάρω εἶναι τοῦτο : ὅτι οἱ συγγραφεῖς διὰ νὰ συγκεντρώσουν ὅλον αὐτὸν τὸν πλοῦτον τῶν ἱστορικῶν μνημείων, τὰ ὁποῖα ὀνομάζονται μοναστήρια, κατέβαλαν πάρα πολὺν μόχθον, ὃ ὁποῖος συνοδεύετο ἀπὸ πραγματικὴν ἀγάπην πρὸς τὴν ἐθνικὴν αὐτὴν κληρονομίαν. Ἡ συμβολὴ τῆς κ. Ἀντωνακάτου καὶ τοῦ κ. Μαύρου εἶναι πράγματι πολὺ μεγάλη, διότι μὲ τὸ ἔργον αὐτὸ διασώζεται ὁ ἱστορικὸς αὐτὸς πλοῦτος τῆς χώρας, ὃ ὁποῖος μὲ τὴν πάροδον τοῦ χρόνου ὑπόκειται δυστυχῶς εἰς συνεχῆ φθοράν.